

Rickul/Nuckö Hembygdsförenings Medlemsblad

Nr 1 Mars 2023 Årgång 31

Köerna var långa för att komma in på Sjöhistoriska museet.

Foto Mats Bruce

Rickul/Nuckö Hembygdsförening

Adress Rickul/Nuckö Hembygdsförening
c/o Svea Johansson, Sundsvik 32,
155 91 NYKVARN

Organisationsnummer 802016-5232

PlusGiro 55 68 81 - 1

IBAN: SE34 9500 0099 6034 0556 8811

BIC: NDEASESS

E-post info@rnhf.se

Hemsida www.rnhf.se

Uppgifter för medlemsinloggning:

Användarnamn: **medlem**

Lösenord: **rnhf2008**

Föreningen finns även på Facebook

Ansvarig utgivare Ingegerd Lindström

Redaktör Hans Ekman e-post haek@telia.com

Redaktionsråd Martin Wiberg, Lennart Ekman
och Ingegerd Lindström

Tryckt av Larsson Offsettryck, Linköping

Medlemsavgift 200:-, ungdomsmedlem (t.o.m.
25 år) 50:-

Annonspriser 1/1 sida 1200:-, 1/2 sida 700:-,
1/4 sida 500:-, 1/8 sida 250:-

Nästa manusstopp den 8 maj 2023

Styrelse

Ordförande

Ingegerd Lindström (Höbring), Levins gränd 3,
644 32 TORSHÄLLA, tfn 070-735 53 12,
e-post kokkas48@gmail.com

Vice ordförande

Carl-Axel Adelman (Rosta), Hästmossevägen 8,
147 71 GRÖDINGE, tfn 070-696 06 32,
e-post carl.adelman@telia.com

Sekreterare

Svea Johansson (Ölbäck), Sundsvik 32,
155 91 NYKVARN, tfn 070-538 15 51,
e-post to.svea.j@gmail.com

Kassör

Anneli Blomberg (Höbring), Skogsfruvägen 57,
762 61 RIMBO, tfn 073-684 34 62,
e-post anneli.rimbo@gmail.com

Ordinarie ledamöter

Mats Bruce (Ölbäck), Hedemora, Olstorp,
635 37 ÄRLA, tfn 070-831 92 42,
e-post mats.bruce@emateq.se

Jan Stussare (Norrby), Stråkvägen 4,
184 51 ÖSTERSKÄR, tfn 070-791 81 63,
e-post jan.stussare@gmail.com

Kaisa Wikström (Ölbäck), Rökerigränd 9, 3 tr,
172 70 SUNDBYBERG, tfn 073-049 20 49,
e-post kaisa.wikstrom48@hotmail.com

Suppleanter

Lis Callenmark (Ölbäck/Spithamn) Terrängvägen 89,
129 48 HÄGERSTEN, tfn 070-854 92 92,
e-post lis.callenmark@hotmail.com

Lena Melin (Spithamn), Västerängsvägen 20,
185 39 VAXHOLM, tfn 073-806 78 02,
e-post lenamelin@telia.com

Föreningens ändamål

(citat ur stadgarna paragraf 2)

"Rickul/Nuckö Hembygdsförening är en kultur-
förening för dem som har sina rötter i Rickul/
Nucköområdet i Estland, eller av andra orsaker
känner ett intresse för området och dess historia.

Föreningen skall

- värna om och levandegöra det estlands-
svenska kulturarvet från Estland och Sverige,
både i bevarandet av historien, i nuet och i
framtiden;
- vara kontaktorgan för Rickul/Nucköborna i
Sverige, samt informationsorgan i Sverige
och Estland;
- överföra till våra yngre de traditioner vi själva
mottagit och bevarat, samt idka annan här-
med förenlig verksamhet;
- bevara och förvalta föreningens fasta egen-
dom."

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Nyheter från Nuckö	4
Pris till Kulturbrodöserna	4
Baltisk marknad och utställning av Aibotapeten	5
Nyheter från Estland	6
Medlemmar invalda i Hall of Fame	7
Att utman sig själv	8-9
Nytt Kulturråd	9
Glimtar av den tidiga frikyrkorörelsen i hembygden - Del 2	10-14
Spithamn-Larsos-Jenny död	14
Einar Hamberg har avlidit	15
Tackbrev från ärkebiskopen	15
Avlidna medlemmar under 2022	15

Ordföranden har ordet

Ingegerd Lindström

Kära vänner!

Nu har vi kommit in i ett nytt år. Det nya året ligger blankt framför oss att fylla med meningsfulla aktiviteter och mycket umgänge med vänner, bekanta och anhöriga. Det är alltid lite spännande med ett nytt år men å andra sidan har varje enskild dag ett nytt år framför sig. Men det är alltid speciellt med ett nytt januari.

Förra året var inte det bästa året vi haft, det verkar som vi inte riktigt kommit igång efter pandemin, men jag hoppas att vi kan leva fullt ut detta år och att ni är många som återvänder till Estland till vår Hemvändervecka.

Vi hoppas också på att det blir fred under detta år i Ukraina, där folket lider under en ofattbar terror och tvingas utstå ett liv under ständigt skräck. Man måste beundra folket, vars vilja att försvara sitt land och att ställa upp med frivilligarbeten verkar oändligt!

Hemvänderveckan 2023

På vårt första styrelsemöte för året diskuterade vi formerna och aktiviteterna under årets Hemvändervecka. Det är för tidigt att besluta om ett definitivt program, men vi vill redan nu göra er uppmärksamma på att Hemvänderveckan startar lördagen den 8 juli. Vi diskuterade olika aktiviteter under veckan och det fanns en hel del förslag. Ett var till exempel en resa till Odensholm, vandring med Erik, tovning, besök på Aibolands museum, grillkväll på Mickogården, talko på Mickogården, eventuell cafédag där, samt en del andra förslag. Jag har tagit kontakt med några personer och vi får se vad de kan ställa upp på.

Mickogården

Till sommaren räknar vi med att ha rummet i "bastuhuset" inrett och klart för uthyrning till medlemmar. Vi tror att det kan finnas ett behov av att kunna hyra in sig där, om inte annat så under helgen när Roosta

inte tar emot enstaka gäster. Om man hyr på Mickogården har man naturligtvis tillgång till köket och toaletten i stora huset. Vi återkommer med mer information om detta i juninumret av tidningen.

Vi har, som vi redan berättat, också köpt en tvättmaskin där den som behöver tvätta kan hyra in sig för en billig penning och tvätta.

Många av husägarna har inte en egen tvättmaskin och har fått lämna in tvätt i Hapsal, på Roosta eller tagit med tvätten hem till Sverige. Men nu kan ni tvätta på Mickogården! Även det kommer vi att presentera närmare i nästa nummer av Medlemsbladet. Det är viktigt att vi kan utnyttja gården på många olika sätt. Om ni har ytterligare förslag så kom gärna till oss med dem! Kanske hyra hela gården för en privat fest? Våra planer är även att inreda det borte rummet för uthyrning också, men vi får se vad vi hinner och orkar till sommaren.

Vårmarknad

Vi fick en förfrågan från Nuckö kommun om vi kunde tänka oss att de skulle kunna få ordna en vårmarknad på Mickogården. Tidigare år har marknaden varit på Lyckholm men nu ville de gärna vara hos oss och det sa vi ja till. Roligt att gården kan utnyttjas och att vi, estlandssvenskarna och lokalbefolkningen, kan göra saker tillsammans. Så den 13 maj kommer det att vara vårmarknad på Mickogården! Kommunen har även frågat om vi kan tänka oss att även ha sommar-teater på gården och vi har sagt att vi är öppna för alla förslag där vi kan samarbeta. Vi får se vad sommaren kommer att erbjuda i form av aktiviteter där.

Markskatt

Snart kommer fakturan på markskatten för i år. År 2022 gjordes en ny bedömning av markerna, vilket ledde till att markernas värde för-

ändrades. Resultatet av taxeringen kommer ännu inte att påverka skatten 2023. Resultaten av den ordinarie marktaxeringen kommer att användas från den 1 januari 2024. De nya markskattesatserna kommer att fastställas av lokala myndigheter senast den 1 juli 2023.

Du som ska betala markskatt kan logga in på Medlemssidorna på vår hemsida och där finns det en närmare beskrivning av hur det går till. Idag kanske de flesta har gjort detta ett flertal gånger och redan vet hur det går till men om det är några nya husägare kan det vara bra att få en ingående beskrivning hur man gör. Glöm inte att skriva viitenumret när ni betalar! Skatt som överstiger 69 € kan delas upp på två gånger men 69 € och mindre skall betalas senast 31 mars och större summor (om man delar upp dem) skall vara betalda senast 2 oktober.

Götes material

Vi har fått tillåtelse att ta hand om allt material som Göte hade hemma i sitt hus som gällde estlandssvenskarna och vår förening. En dag i december var jag, Erik Johansson och Mats Bruce till Mälarhöjden och tog reda på allt hans material. Och det var inte lite som fanns!

Det var pärmar och lösa blad, det var foton och brev. Han hade verkligen samlat på sig mycket material om estlandssvenskarna - vi fick ihop 15 flyttkartonger med material. Vi beslöt att ta med allt till Estland där vi på Mickogården kan sitta i lugn och ro och gå igenom alla kartonger. En del material verkade vara kopior så kanske inte allt behöver sparas. Men vi är glada över att vi fick ta hand om allt eftersom vi vet att Göte var den av oss som hade mest kunskap och material om både historien och estlandssvenska släkter.

Till sist!

Jag hoppas vi ses i Estland i sommar!

Nyheter från Nuckö

Ingegerd Lindström

Befolkningsutvecklingen

Trenden med en minskning av befolkningen i Nuckö delkommun har för närvarande stannat upp. Men ökningen med 5 personer är inte mycket men ändå ingen nedgång.

Totalt i Lääne-Nigula kommun var befolkningssiffran 7 269 personer 2023-01-01, en ökning från 2022 med 149 personer. Under 2022 föddes det 69 barn i kommunen samt 120 personer avled.

Se tabellen till höger

Svenskundervisning i Nuckö

Kommunen söker intresserade till en internetbaserad kurs i svenska. Initiativet kommer från Estlands-svenskarnas Kulturråd och Nuckö delkommun annonserar just nu efter intresserade.

Nytt semesterboende i Norrby

Under vintern har det dykt upp ett nytt boendevalternativ för semesterfirare. I Norrby, mitt bland enarna, har det byggts två små hus för övernattnings. De har stora glasfönster, vilket ger en känsla av att campa mitt ute i naturen. Det finns också tillgång till bastu, öppen spis och WiFi. Se mer på <https://junipervilla.ee>

By	2023	2022	+/-
Bergsby	20	14	+6
Birkas	171	187	-16
Derhamn	17	23	-6
Dirslätt	22	21	+1
Enby	25	25	0
Gambyn	15	15	0
Gutanäs	16	16	0
Harga	43	41	+2
Hosby	24	26	-2
Höbring	7	8	-1
Klottorp	11	13	-2
Lyckholm	20	19	+1
Odenholm	5	6	-1
Pasklep	103	97	+6
Persåker	28	31	-3
Rickul	27	24	+3
Roslep	40	32	+8
Skåtanäs	31	32	-1
Spithamn	23	20	+3
Sutlep	104	105	-1
Tällnäs	11	10	+1
Ölbäck	41	36	+5
Österby	61	59	+2
Totalt	865	860	+5

Kulturbrodöserna tilldelas pris

Vi gratulerar Kulturbrodöserna som har fått ett kulturstipendium från SOV. Det är ett kulturstipendium till minne av Hans och Lydia Pöhl. Stipendiet är på 10 000 kr och tilldelas den eller de som informerat eller forskat om den estlandssvenska kulturen.

Mottagandet av stipendiet skedde på SOV:s adventskaffe i december. Vi är stolta över er som arbetat med denna underbara tapet. Ni är verkligen värda detta stipendium!

Kulturbrodösernas initiativtagare Merike Wulff tar emot stipendiet av SOV:s ordförande Lars Rönnberg.

Foto: Mats Bruce

Baltisk marknad och utställning av Aibotapeten

Ingegerd Lindström

Lördagen den 3 december var jag, tillsammans med min estniska kurs, på Sjöhistoriska museet i Stockholm för att titta på utställningen om flykten 1944 från Estland. Samma dag var det också en presentation av Aibotapetens två nya delar. Dessutom var det en baltisk julmarknad som jag tyckte skulle vara intressant.

När vi anlände till museet var det redan mycket folk där och mer skulle det bli. Det var så mycket folk att det nästan var omöjligt att gå runt och titta på utställningen, så det blev inget av för min del. Där emot lyssnade jag på Kulturbrodöserna från Sverige, som berättade om de olika bilderna på Aibotapeten. Dessutom var Aibolands museums chef, Ülo Kalm, på plats för att berätta om den estniska delen av vepan. Det var mycket folk runt tapeten så intresset var stort.

Den baltiska marknaden var välbesökt, så välbesökt att jag avstod från att gå runt. Tydligt har pandemin glömts bort helt, för att hålla avstånd var det inte tal om. När vi gick ut för att äta på ett annat museum (det var självklart alldeles fullt på Sjöhistoriska), var det till och med en lång kö för att komma in i Sjöhistoriska museet. Undrar om de haft så många besökare på en gång förut.

Nåja, utställningen pågår hela detta år också så det får bli en tur senare i vår. Men roligt att estlands-svenskarna uppmärksammas på detta sätt!

Adressändring?

Om du flyttar till en ny adress, meddela adressändringen till föreningen med ett mejl till info@rnhf.se eller direkt till den registeransvariga Brita Wiberg, tfn 070-697 48 28, e-post brita.wiberg@gmail.com. Meddela även om du har ändrat din e-postadress, så kvarstår du som prenumerant på Nyhetsbrevet.

Kulturbrodöserna och Ülo Kalm presenterade de båda Aibotapeterna.

Foto: Mats Bruce

Inbjudan till Årsmöte i Rickul/Nuckö Hembygdsförening

Lördagen den 22 april 2023 kl 13.00

Nya Rågsveds Folkets Hus

Rågsvedstorget 11, i Rågsveds centrum, Stockholm

T-bana nr 19 mot Hagsätra

Program

- 12.30 Portarna öppnas.
- 13.00 Modersmålets sång.
Årsmötesförhandlingar.
- 13.45 Paus med smörgås, bordsvatten, kaffe och kaka till en kostnad av 100 kr per person.
- 14.30 Information från styrelsen.

Vi ser filmen om flyktbåten M/S Juhan och Maria Gilbert berättar om sin resa med Juhan vid flykten 1944.

Som vanligt blir det också lotteri, försäljning av böcker, CD med mera.

Varmt välkomna!

Nyheter från Estland

Toomas Käbin

Ambassadörer utvisas

Estland utvisade i januari ett antal tjänstemän vid Rysslands ambassad i Tallinn och krävde reciprocitet, det vill säga att de båda länderna har lika stor personal på respektive ambassad. Detta följdes av Rysslands motdrag som i sin tur utvisade Estlands ambassadör Margus Laidre. Som skäl angavs att Estland bidrar till russofobi och hat. Därefter krävde Estland att Rysslands ambassadör lämnar landet. Detta har nu fullbordats. De diplomatiska förbindelserna är efter Rysslands invasion av Ukraina på minimumnivå. De ryska konsulaten i Narva och Tartu är stängda sedan Rysslands invasion.

Tallinn – Europas gröna huvudstad 2023

Tallinn har övertagit rollen som Europas gröna huvudstad 2023 efter franska Grenoble. Bland konkurrenterna om titeln fanns Helsingborg, Krakow och Sofia. Titeln tilldelas av EU-kommissionen och innebär ett ansvar att bevara, förbättra och främja såväl boende som ekonomi. Bland kriterierna finns luftkvalitet, buller, avfallshantering, vatten, natur, biodiversitet, hållbar utveckling inom markanvändning, grön tillväxt, ekologisk innovation, anpassning till miljöförändringar, miljövänligt boende, energiansvar och ledning. Under året kommer ett sextiototal evenemang att genomföras i Tallinn. Tallinn åtar sig att under året agera som förebild för andra städer vad gäller långsiktiga miljöprojekt samt satsning på olika miljöaspekter för stadsmiljöer.

Arvo Pärt världens mest spelade kompositör

Arvo Pärt (f 1935) är världens mest spelade nu levande kompositör enligt databasen Bachtrack. Han har varit det sedan 2012 med undantag för 2019-2021. Pärt fick sitt genombrott på sjuttioalet. Mu-

siken ansågs inte passande av den sovjetiska censuren varpå Pärt med familj tvingades lämna landet. Detta underlättades av att hans hustru Nora är judinna. Familjen hamnade först i Wien och därefter i Västberlin. Pärts musik är minimalistisk med hemvist bland religiösa motiv. Ett Arvo Pärt centrum finns i Laulasmaa cirka 40 km väster om Tallinn. Detta står öppet för besök, forskning, meditation och musikevenemang och drivs av Michael Pärt, son till Arvo. Arvo Pärt är en av Estlands mest respekterade personer genom sin lågmäldhet, älskvardhet, tolerans och livsfilosofi.

Nya forskningscentra

EU-kommissionen har tilldelat det genom tiderna största bidraget på 30 miljoner euro till Tartu universitet för två forskningsprojekt. Därutöver skjuter estniska staten till med lika mycket. Det ena projektet berör digitalisering av syntetisk biologi och det andra personaliserad medicin. I förlängningen kommer projektet att bidra till nya forskningscentra, till digitaliserad biindustri och ett antal start-ups inom databaserade hälsojänster. Projektet startar i år och löper under sex år och är nära kopplade till Tartu universitetssjukhus. Finansieringen sker ur EU:s program Europe Horizon. Tartu universitet hör till de 300 främsta lärosätena i världen.

Edgar Savisaar död

Estland mest kontroversiella politiker Edgar Savisaar avled den 29 januari, 72 år gammal, efter flera års sjukdom. Savisaar spelade en avgörande roll vid Estlands frigörelse från Sovjetunionen under den så kallade sjungande revolutionen 1988–1991. Han var en av initiativtagarna till den så kallade Folkfronten, han lade fram idéer till radikala ekonomiska reformer och till frigörelse från Sovjet. Frågan är om han såg Estland som helt självständigt

eller som en del av en federation inom Sovjet. Han var grundare av Centerpartiet, ett ryssvänligt parti, dock med tillräckligt stark liberal fraktion. Savisaar var Estlands förste premiärminister efter den återupprättade självständigheten 1991. Han agerade även som inrikesminister. Savisaar var auktoritär och antingen hyllad eller hatad. Han var inblandad i flertalet ouppklarade korruptionsaffärer och en avlyssningsaffär.

Flyg till Tartu

Tartu stad hoppas att senast till hösten återfå en flyglinje, företrädesvis till Helsingfors, som erbjuder de bästa internationella anslutningsförbindelserna. Eftersom staden åtar sig att finansiera en del av projektet krävs offentlig upphandling och denna process har dragit ut på tiden. Flygförbindelsen är inte minst viktig inför 2024 när Tartu blir en av Europas kulturhuvudstäder. Finnair lade ner sina flygningar 2022 med hänvisning till brist på lämpliga flygplan.

Befolkning

Estlands befolkning ökade under 2022 med 2 procent och uppgick den 1 januari 2023 till 1 357 739 personer enligt Estlands statistikbyrå. Tillväxten var huvudsakligen hänförlig till flyktingar från Ukraina förutom en liten andel från Ryssland. Födselsaldot var -5 657 (11 588 födselar, 17 245 avlidna). 42 022 personer invandrade, varav 31 594 som flyktingar från Ukraina. Av dessa utgjorde kvinnor cirka 60 procent. 10 422 personer utvandrade. Genomströmningen av ukrainare var ungefär dubbelt så hög. I statistiken ingår enbart de som stannat kvar. Antalet födselar var rekordlåg. Enligt vissa bedömare var kriget i Ukraina en orsak till detta.

Två av våra medlemmar invalda i Hall of Fame

Ingegerd Lindström

Den 29 maj 2022 blev Edvin Vesterby, Roslep, invald som nummer 17 i Djurgårdens Hall of Fame. Edvin var en mycket duktig brottare och blev speciellt duktig i grekisk-romersk stil. Han tävlade i både OS och VM. Hans största framgång var i OS i Melbourne 1956 där han knep silvret. I OS i Helsingfors och OS i Rom blev han fyra. Han har också 16 SM-guld! Imponerande! Vi gratulerar i efterhand till den fina utmärkelsen!

Se <https://www.youtube.com/watch?v=NH25oo0ekwg>

"Estnisk flykting invald i Hall of Fame"

Så är rubriken på ett pressmeddelande från Svenska Volleybollförbundet. Den estniska flyktingen är ingen annan än vår förenings första ordförande, Einar Hamberg, också han från Roslep. Einar brann för volleyboll och var förbundets första ordförande där också. Han tog med sig sporten från Estland när han flydde till Sverige och introducerade den här. Han var en riktig eldsjäl.

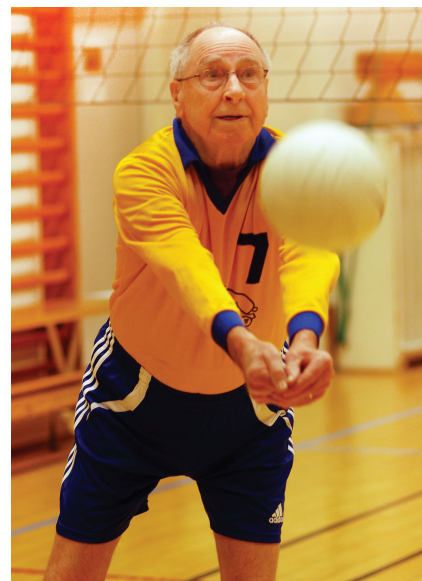
Volleybollförbundet lanserade sin Hall of Fame vid sitt 60-årsjubileum 2021, men på grund av pandemin kunde man inte samla de invalda förrän nu. Einar blev invald som nummer 1 men kunde tyvärr inte närvara vid banketten man höll för de invalda. Han var närvarande med en videohälsning står det i pressmeddelandet.

Gratulerar till den fina utmärkelsen!

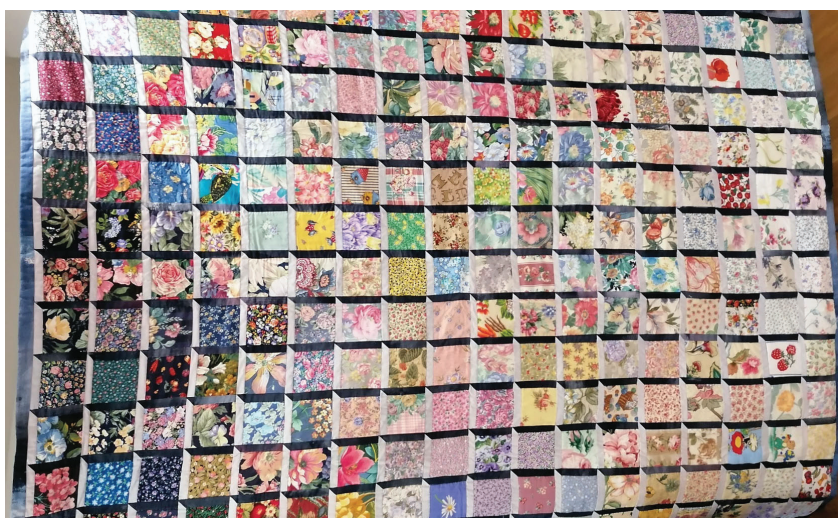
Se <https://www.youtube.com/watch?v=G7rCUUGWprU>

Edvin Vesterby
Foto från Djurgårdens hemsida

Einar Hamberg.
Foto från Svenska
volleybollförbundets hemsida

Extra lotteri på årsmötet

Föreningen har fått en gåva, några underbart vackra lapptäcken, av vår medlem Ingrid Kvarnheden. Hon har själv tillverkat dem och det är ett mycket gediget arbete.

Ett av täckena, "Blommor", kommer vi att lotta ut på årsmötet, men om du inte har möjlighet att komma då så har vi ordnat så att den som vill köpa en lott kan betala in på vårt bankkonto 55 68 81-1 eller swisha till 070-073 684 34 62. Täcket är 160 X 200 cm.

Varje lott kostar 50 kronor och dragning sker på mötet den 22 april. Du som köper en lott innan årsmötet lämnar namn och telefonnummer och vid dragningen dras din lott i den ordning som betalningen inkommit. Allt under överinseende av någon av våra revisorer.

Alla intäkter av detta lotteri går till hjälpbehövande i Nuckö till nästa jul.

Att utmana sig själv

Mats Bruce, student

Undertecknad har tillbringat en vecka i den vackra staden Tartu, i Estland, där man huvudsakligen talar estniska.

Då vi för något år sedan var i Tartu i två dagar, med svensktalande guide, fick vi förklarat hur det estniska språket kom till. Tre män drog till skogs med syftet att konstruera världens svåraste språk. Huruvida målet uppnåddes har jag inte tillräcklig erfarenhet av svåra språk för att bedöma. Men känslan är att man nog vid återvändandet från skogen kom mycket nära det uppsatta målet. Vår resa var väldigt trevlig och givande, ett sent tack till vår ordförande och researrangör Ingegerd.

"Lära" sig estniska

Denna gång var resans syfte något seriösare. Att som obildad svensk, ingift i den estlandssvenska kulturen, och som nybörjare försöka sig på att "lära" sig estniska! Detta på en kurs på Sveriges andra universitet omfattande en veckas intensiva studier. (Diskussionen om vilket av universiteten som är Sveriges äldsta respektive det äldsta i Sverige får tas i ett annat forum.) Cirka tjugo förhoppningsfulla eller möjligen förskrämda studenter samlades på måndag förmiddag. Veckans schema och diverse förhållningsregler avklarades snabbt på klingande estniska. Lärarna presenterades och en spontan indelning i tre grupper, efter förkunskaper, genomfördes. Nybörjare, medelmåttiga och avancerade. Författaren tydde sig till läraren Tiina Kikerpill, som skulle ta hand om nybörjarna. I tryggt sällskap av fyra bekanta personer som under ett antal år haft förmånen att med hjälp av ovan nämnd ordförande och lärare Ingegerd, skaffat sig goda förkunskaper. Låt oss kalla oss fem för Eskilstunagruppen. Därutöver kom nybörjargruppen att om-

Ett glatt gäng som kopplar av från kursens vedermödor. Från vänster: Peter Koolmeister, Oscar Johansson, Mats Bruce, Barbro Adelman och Liliane Bruce.

fatta tre, vid tillfället okända, personer. Samling i den lokal som skulle komma att vara vår trygga bas under den kommande veckan. Nu kom upptäckt nummer ett – författaren var den enda av kursens ca 20 deltagare som var nybörjare. Alla övriga i nybörjargruppen hade nästlat sig in där man kunde känna sig lite bekväm. Upptäckt (nåja, inte särskilt överraskande) två – estniska är i stort sett helt obegripligt. I alla fall för en språkligt obildad svensk.

Hej och tack

Vi började med en presentationsrunda för att samtidigt ge en ungefärlig bild av respektive deltagares kunskapsnivå. Författarens samlade kunskaper bestod (består(?)) i att kunna säga motsvarande *hej* och *tack*. Detta har framför allt inhämtats vid de många besöken på det kända etablissemanget Teele Kohvik i Hapsal. Därutöver lyckades jag för ett flertal år sedan tjuvlyssna mig till och memorera "minu nimi

on Mats" vid en sommarkurs ordnad inom RNHF's ramar. Dock i tron, ända tills det skrevs på tavlan sommaren 2022, att det heter "mini nimion...". Efter denna snabba framställan av mina samlade kunskaper i det estniska språket växlade jag omärkligt(?) till engelska. Ett språk där jag kan ett flertal ord.

Ytterligare en insikt som snart infann sig är den att lära sig estniska innebär att lära sig mängder av grammatik. Sedan behöver man lära sig en del glosor för att kunna använda grammatiken. Kombinera detta och du lär dig snart att sätta ihop meningar om två ord, möjligen inte så snart som inom en vecka.

Språkcafé

På kvällen andra dagen hade vi språkcafé. Författaren upprepade sitt trick från första lektionen och övergick snabbt till att dels försöka gissa vad som avhandlades och dels titta på bilderna. Den tredje dagens språkcafé ersatte Eskilstunagrup-

pen med en båttur på floden Emajõe och andra mindre krävande sysslor.

Jordbruksmuseum

Fjärde dagen, efter ordinarie lektionstid, fördes vi per buss till ett jordbruksmuseum där vi guidades runt av en mycket kunnig dam som talade flytande estniska. Middag intogs på platsen. Därefter mer buss till en friluftsteater mitt inne i skogen. Pjäsen i fråga var, som jag förstod det, byggd på en klassisk bok och avhandlade livet i en enkel bondefamilj före och in i andra världskriget. En fantastisk uppsättning med ljus- och ljudeffekter. Naturligtvis framförd på estniska, det gick dock bra att tillgodogöra sig handlingen genom att noga iakttaga vad som föregick på "scenen".

Femte dagen, sista lektionerna och ett känslofyllt farväl till lärare och kurskamrater. Ingen sluttentamen.

Luncher och kvällar använde Eskilstunagruppen till att gemensamt utforska Tartus utbud av restauranger och caféer. Här var framgången större än under lektionstid.

Bra och trevlig vecka

Sammanfattningsvis vill jag påstå att det var en mycket bra och trevlig vecka. Tartu är en vacker gammal universitetsstad. Vi slogs alla av hur rent och fint det var i den centrala delen. Vad gäller kursen så var den mycket bra, framför allt tack vare vår mycket kunniga och pedagogiska Tiina. Har man en önskan att utforska det estniska språket kan jag rekommendera ett deltagande. För egen del så insåg jag att denna vecka inte räckte till för att kunna påstå att jag talar estniska. Detta har fått till konsekvens att nu ingår också jag i den lilla grupp som vår förebild och lärare Ingegerd så förtjänstfullt bearbetar en gång i veckan. Låt alltså inte mina erfarenheter avskräcka. Ta ett djupt andetag och upptäck varför estniska kan vara världens svåraste språk.

Nytt Kulturråd

Ingegerd Lindström

En majoritet av de nyvalda ledamöterna till Kulturrådet samlade i trappan på Kulturdepartementet efter första sammanträdet.

Det nya Kulturrådet valdes den 25 november 2022. Denna mandatperiod sträcker sig mellan 2023 och 2025.

Val till Kulturförvaltningens styrelse:

Ordförande:

Jana Stahl, Estland

Ledamöter:

Berit Nuka, Estland

Neeme Kari, Estland

Kairi-Liis Habicht, Estland

Piret Pärnapuu, Estland

Val till Stiftelsen Estlandssvenskarnas Kulturråd

Ordförande

Elna Siimberg, Estland

Vice ordförande

Ingegerd Lindström, Sverige

Ledamot

Ülo Kalm, Estland

Nu börjar en ny period av arbete för Estlandssvenskarnas Kulturförvaltning. Denna period kommer mycket att handla om att fortsätta arbetet med strategiplanen, att anordna Estlandssvenskarnas sång- och dansfestival 2024, att fortsätta samarbete med olika instanser för att föra ut det estlandssvenska kulturarvet och många andra uppgifter. Styrelsen har haft sitt första möte i januari och där diskuterades bland annat budgeten för 2023. Eftersom det är svåra ekonomiska tider för alla så har bidraget från staten inte ökat utan snarare minskat med tanke på inflationen. Men vi får rätta oss efter de medel vi får och göra det bästa av dem.

Gå gärna in på den nya hemsidan; www.eestirootslane.ee

Glimtar av den tidiga frikyrkorörelsen i hembygden – Del 2

Lennart Ekman

Något om stämningen i Rickul/Nucköbygdens tidiga frikyrkoförsamlingar

I artikeln om bönehuset i Rickul i Medlemsbladets septembernummer 2022 finns några rader som försöker åskådliggöra det stämningsläge och känslösvall, som kunde råda i de tidiga frikyrkoförsamlingarna här i Sverige liksom i Estlands svenskbygder, i kontrast till de högstämnda och ceremoniella gudstjänsterna som hölls i statskyrkan. För den läsare som önskar en mer heltäckande beskrivning av de religiösa förhållandena i Estlands svenskområden rekommenderas "En bok om Estlands svenskar, del 4" (SOVs förlag, 1992) med dess gedigna kulturhistoriska översikt över svenskbygden.

Där ger Viktor Aman en fyllig redogörelse för både det statskyrkliga och det frireligiösa livet under speciellt 1800-talets senare del och 1900-talets början. Som exempel kan nämnas Amans målade beskrivningar av den atmosfär som kännetecknade de tidiga bönemötena då man samlades i någons hem. Aman citerar bland annat vad en av de troende erinrade sig:

"Folk tog in långa ohyvlade bräder och lade dem tvärs på stolar och träkuttar och folket satte sig på dessa brädar. --- Ändå många som stod, även i förstun. --- När det sedan ibland hade blivit så saligt, att de stodo och gungade i takt med sången, då hade de gnidit mot varandra; och de brukade på denna tid vadmalskläder, och de hade stått så nära varandra att ullrullar hade fallit ned på golvet. --- Ibland hade några av kvinnorna sagt: Nu miggjar (kvinnor) skola vi 'bäre fräjdjas'. Då var det som de stående börjat gunga och de som sutto börjat klappa, slå ihop händerna. Och sången ljöd: 'Nu är en salig och fröjdfull tid, och

så vidare'. Sådana tider kan den inte glömma, som varit med om sådant."

Det kan vara intressant att reflektera lite över de psykologiska mekanismer som fick många i den traditionsbundna och tungt arbetande jordbruksbefolkningen att anamma ett sådant beteende som illustreras ovan, och som före väckelserörelsens epok antagligen hade ansetts som besynnerligt och kanske även skamligt. Det bör dock understrykas att den frireligiösa väckelserörelsen inte var allomfattande, utan att det även fanns åtskilliga som tog avstånd från den och betraktade den som ett svek mot statskyrkan, den "sanna" kyrkan, som många ansåg. Elna Lindbom skriver i sin bok "Stenarna hade namn" (Linneförlag, 2016) att de frikyrkor som försökte etablera sig i svenskbygderna hade varierande framgång. Elna menar att speciellt pingstvännerna hade svårt att lyckas, eftersom "att tala i tungor var att gå för långt" bland bönderna i bygden som "var människor med en utpräglat praktisk läggning". Antagligen menar Elna Lindbom att pingströrelsen hade svårt att etablera sig på bredare front. Inte minst Viktor Aman intygar nämligen att också denna rörelse utan tvekan hade hängivna anhängare i den estlandssvenska bygden, även om antalet aktiva församlingsmedlemmar totalt sett kanske inte var överväldigande stort.

En möjlig, och kanske rent av trolig, förklaring till att väckelserörelsen ändå kunde få ett så pass starkt grepp om en stor del av bygdebefolkningen kan ha varit dels nyhetens behag, dels den personliga utstrålningen hos de predikanter från främmande orter, främst från Sverige, som bosatte sig i bygden under längre eller kortare tid. Deras karisma och retoriska skicklighet, i

kombination med det faktum att de representerade "den stora världen" utanför den egna nejden, kan sannolikt ha haft en närmast hypnotisk inverkan på många. Här kan givetvis paralleller dras till nutida massrörelser inom olika samhällssektorer, men sådana betraktelser ligger utanför denna artikels bygdehistoriska fokus. I stället nöjer vi oss här med först en kortare historisk redogörelse för den trevande etableringen av pingströrelsen i Estland under den tsarryska tiden och därefter framväxten av de olika frikyrkoförsamlingarna i Rickul/Nucköområdet efter Estlands självständighetsförklaring 1918. Vidare presenteras några biografiska brottstycken avseende de första predikanterna som var verksamma i svenskbygden, speciellt inom Rickul/Nucköområdet, från början av 1920-talet och några år framåt.

Spirande pingströrelse

Ringo Ringvee beskriver i artikeln "Charismatic Christianity and Pentecostal churches in Estonia from a historical perspective" (Approaching Religion, Vol 5, No 1, May 2015) hur pingströrelsen i Estland började spira i början av 1900-talet. Den som först introducerade denna rörelse i landet tycks ha varit baronessan Margarethe von Brasch som vid en vistelse i Tyskland kommit i kontakt med pingströrelsen där. Von Brasch började efter hemkomsten till Estland hålla karismatiskt inspirerade gudstjänster i sitt hem. En annan person som haft viss betydelse för pingströrelsens uppkomst var den brittiska missionären Eleanor Patrick som var evangelist i Ryssland, och som ibland vistades i Estland under perioden 1909-1912. Dessa två personer kom dock aldrig så långt som att grunda någon församling i Estland.

Den som först skapade en pingst-

församling i Estland var i stället finländaren Pekka Hakkarainen, vilken började sin predikantkarriär i Narva baptistkyrka. År 1909 grundade han och 22 efterföljare "Narva Evangeeliumi Kristlase Kogudus (Narva evangeliska kristna församling)", som anses vara den första pingstförsamlingen i Estland. Hakkarainen blev sedermera en centralfigur inom pingströrelsen i sydöstra Finland.

De tidiga frikyrkoförsamlingarna och deras ledare i Rickul/Nucköbygden

1918 är det år då esterna frigjorde sig från Tsarryssland och grundade den liberala demokratiska republiken Estland. I den nya, progressiva konstitutionen stipulerades att det skulle råda religionsfrihet i landet, och att ingen religion skulle inneha en officiellt erkänd särställning i form av statsreligion. Redan 1926 skildes kyrkan från staten. Denna religiösa frihet ledde bland annat till att det efter några år uppstod vad vi kallar frireligiösa väckelser i landet, även i våra estlandssvenska bygder, där inte minst missionärer från Sverige kom att ha stort inflytande.

Viktor Aman skriver i "En bok om Estlands svenskar, del 4" att en svensktalande skotte vid namn J. Lees hade besökt svenskbygden och "där mottagit anhängan om stadigvarande predikanter". I september 1922 återkom han till Estland och hade då med sig de två unga vännerna Artur Johansson och Nils Persson, båda missionsförbundare. Efter några veckor av gemensam verksamhet stannade Johansson i Kärrslätt på Ormsö och Persson i Rickul. År 1923 berättar Kustbon att det registrerats två missionsförsamlingar, där den i Rickul har 150 medlemmar och den på Ormsö 100.

Församlingen i Rickul fick dock ingen egen predikant förrän 1929 då Svenska Missionsförbundet (i dag Svenska Missionskyrkan) sände dit Eskil Rydén, född 1896 i Wuhan,

Kina, död 1974 i Askersund. Rydén hade dessförinnan verkat som missionär i Kina. När bönehus hade uppförts i bygden förlades Rydéns verksamhet till bönehusen i Bergsby, se bild 1, och Roslep.

Bild 1. Bönehuset i Bergsby 1936. Fotografiet från hembygdsföreningens bildarkiv datorkolorerat av författaren.

Aman skriver att Rydén mötte "en vildvuxen sammanslutning" i form av en nattvardsförening som var djupt splittrad i dopfrågan, där ju pingstkyrkan hävdar att dop ska ske först efter en människas kristna bekännelse, medan statskyrkan och även till exempel Missionskyrkan ser dopet mer som en Guds förbehållslösa gåva, så att även nyfödda barn kan och bör döpas. I Rickul hade det nämligen år 1924 bildats en pingstförsamling som "hade påverkat sinnena". Pingstförsamlingens bönehus uppfördes sommaren 1925 intill *Rickul-åe*, se bild 2. Församlingsmedlemmar i Missionsförbundet som hade en avvikande uppfattning i dopfrågan kom att lämna missionsförsamlingen och anslöt sig i stället till pingstförsamlingen, varifrån de fortsatte att bekämpa Rydén och hans åsikter i dopfrågan. Hur Rydén uppfattade dessa motsättningar vet vi inte (vi kan dock ana), men däremot är det känt att han hade ett gott förhållande till statskyrkan.

Eskil Rydén stannade i Rickul till 1937. Den 2 maj höll han en avskedspredikan i såväl Rosleps som i Bergsbys bönehus med fyllda lokaler på båda platserna. Aman berättar

att det dessutom hölls en avskedsfest i godtemplarlogen som Rydén varit med om att bilda.

Bild 2. Bönehuset vid *Rickul-åe* som invigdes sommaren 1925. Fotografiet från hembygdsföreningens bildarkiv datorkolorerat av författaren.

Yngve Valdemar Ölvingsson

Den förste svenske pingstmissionären som anlände till Estland, närmare bestämt till Nuckö på hösten 1922, var Yngve Valdemar Ölvingsson, se bild 3. Eftersom Ölvingsson var en centralfigur vid bildandet av de första pingstförsamlingarna i såväl de estlandssvenska bygderna som i det övriga Estland ges här lite extra utrymme åt hans bakgrund och gärning. Nedanstående biografiska information om Ölvingsson baseras i huvudsak på <http://www.eelim.ee/eelimi-koguduse-rajajay-v-olwingssoni-elust> med vissa tillägg från "En bok om Estlands svenskar, del 4".

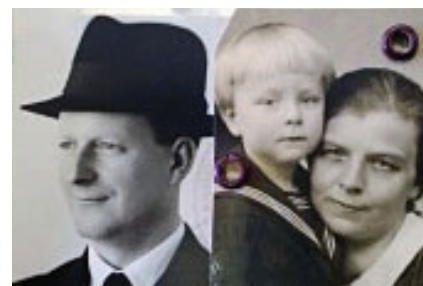

Bild 3. Yngve Valdemar Ölvingsson med hustru Maria Sedman och sonen Egon.

Yngve Valdemar var Hilda och Ölving Petterssons första av elva barn. Han föddes år 1893 i Vissefjär-

da i Kalmar län. Vid dopet fick han heta Yngve Valdemar Ölvingsson, ett efternamnbyte som var vanligt vid denna tid i Sverige. I Ölvings-
sons självbiografiska anteckningar beskriver han sin religiösa omvändelse i ungdomsåren och bakgrunden till att han så småningom hamnade i Estland, vilket inte ingick i hans ursprungliga planläggning för sitt liv. Ölvingsson skriver följande om sitt liv före resan till Estland:

"När första världskriget bröt ut 1914 blev även jag mobiliserad in i den svenska armén och placerades vid Kalmar regemente, där jag träffade religiösa soldater. I oktober gav jag också mitt liv till Herren. Jag började snart vittna om Herren för andra soldater och officerare. I frånvaro av missionsledaren var jag tvungen att vara hans ställföreträdare.

Detta varade i två år. Sen bytte jag anställning och flyttade till Örebro där jag blev medlem i Örebro Vasa församling och döptes i Betlehemskyrkan. Jag deltog i Svenska Missionsförbundets bibelkurs och blev välsignad som evangelist. Sedan tjänstgjorde jag i två år i Hovsta fria församling. Under den tiden blev flera ungdomar frälsta. 1918 gick jag en bibelkurs i Svenska Metodistkyrkan i Stockholm, där jag döptes i den helige Ande. Metodisterna kallade mig att missionera nära den finska gränsen i norra Sverige. Där stannade jag i nästan ett år.

1919 fick jag möjlighet att gå på Uppsala teologiska seminarium, där jag studerade i två och ett halvt år. Sedan tog jag mig åter till norra Sverige, denna gång till pingstfältet i Lappland, där jag reste runt och sådde Guds Ords heliga frö. Transportmedlet under den hårda vintern var skidor, i bästa fall hästar. På den tiden fanns där endast enstaka troende. Nu finns det däremot livskraftiga församlingar.

Under det åttonde året av mitt religiösa liv började mina ögon rikta

sig mot Ryssland. En av mina unga religiösa vänner hade rest till Sibirien och bjudit in mig dit. Ryska myndigheter gav mig dock inte tillstånd till inresa, men förhoppningen var att jag ändå skulle få en möjlighet att resa dit en dag. Det var därför jag började lära mig ryska i Uppsala. Då fick jag höra att rysklektioner i Estland är sex gånger billigare än i Sverige, varför jag bestämde mig för att resa dit för att studera. Jag fick ett inresetillstånd på tre månader, vilket senare förlängdes."

Hamnade i Nuckö

Hösten 1922 for Ölvingsson via Tyskland, Polen, Litauen och Lettland till Estland. Väl framme i Estland hamnade han i Nuckö. Där fick han en äldre lärare i ryska som undervisat under många år i ryska skolor. Det visade sig dock att läraren av någon anledning inte var speciellt intresserad av att lära Ölvingsson det ryska språket, utan argumenterade för att han hellre borde predika för estlandssvenskarna än för ryssar långt borta i Sibirien. Men Ölvingsson skriver: *"Jag hade dock ingen inbjudan från någon att komma till Estland, och jag kunde inte heller säga att jag hade en inbjudan från Gud, för det låg fortfarande i mitt hjärta att resa till Sibirien."*

Många dop

Efter en tid kom Ölvingsson dock på andra tankar och insåg att han var på rätt plats då han mötte många troende som gladdes åt hans ankomst till bygden. Ölvingsson blev tvungen att hoppa över allt fler lektioner i ryska eftersom det andliga arbetet tog så mycket tid. Efter två månaders arbete skedde en större väckelse i flera byar och på våren 1923 blev det många dop. Det första skedde den 27 maj på stranden, då 37 *"bröder och systrar"* döptes i Östersjövattnet. Här bör nämnas att uppgifterna om hur många som döptes varierar något hos olika källor. Viktor Aman skriver i *"En bok*

om Estlands svenskar, del 4" att de första dopen år 1923 omfattade 11 personer i Rickul och 12 i Pasklep. Dessa smärre skillnader kan inte anses vara särskilt betydelsefulla för historieskrivningen, men bör ändå noteras.

På våren 1924 bildades Fria Evangeliska församlingen i Rickul med ett 70-tal medlemmar och i Pasklep med cirka 40 stycken. Dessutom initierades församlingar i estnisktalande områden. I artikeln om bönehuset i Rickul i septembernumret av Medlemsbladet anges att Fria Evangeliska församlingen i Rickul sannolikt var den första pingstförsamlingen i Estland. Det bör tydliggöras att detta avser den första pingstförsamlingen i det fria demokratiska Estland, medan den ovan nämnde Hakkarainens församling från 1909 däremot tillkom under den tsarryska tiden då Estland fortfarande var ett ryskt guvernement. Ölvingsson redigerade även tidningen Valgus (Ljus), som han grundade 1924. Tidningen utkom fram till 1940, under de senare åren som månadstidning. Senare återupptogs utgivningen av Valgus, se bild 4.

Dock fanns det även personer som såg med onda ögon på väckelsen och till och med klagade hos polisen över de många mötena som man menade medförde problem, till exempel att boskapen inte blev ordentligt utfordrad. På ett ställe blev det faktiskt polisförhör med ett antal troende, särskilt med sådana som hade blivit vuxendöpta. I en rapport till sin överordnade skrev dock polismannen att *"de troende är normala i sinnet och till och med mycket kloka"*. En annan polis uttryckte till och med sin glädje över väckelsen, eftersom hans tjänst sedan dess blivit lättare. *"Det är mycket färre smugglare och människohandlare nu, och de troende betalar ordentligt de skatter som lagen föreskriver."*

År 1925 överlät Y. V. Ölvings-

son ledningen av församlingarna i Rickul och Pasklep till Oskar Larsson och flyttade själv till Tallinn, där han började hålla möten med lokala pingsttroende. Så i början av

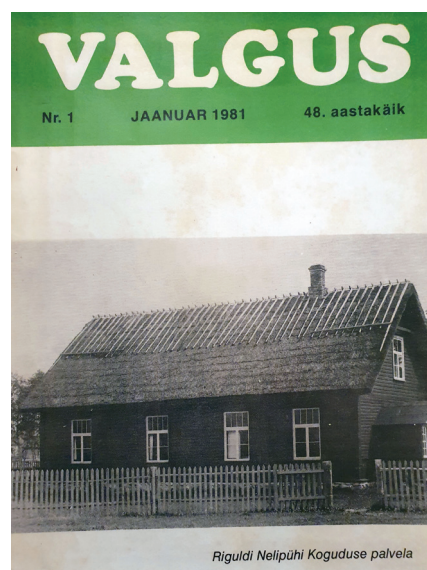

Bild 4. Omslagssidan av tidningen Valgus från 1981 (48:e årgången). Intressant nog har man valt ett fotografi på bönehuset i Rickul, sannolikt då relativt nybyggt.

1926 föddes i Tallinn "The Free Gospel Congregation". Vad gäller Ölvingssons privata sfär gifte han sig i februari 1927 med Maria Sedman från Nuckö. I äktenskapet föddes år 1933 sonen Egon, se bild 3. Samma år som Ölvingsson gifte sig, det vill säga 1927, arbetade han i Tartu, men på grund av att Tallinns församlingsäldste Elof Hansson insjuknade, återvände Ölvingsson till huvudstaden där han huvudsakligen tjänstgjorde till 1943. Vid den tidpunkten fanns det mer än 1 500 medlemmar i församlingen.

Under andra världskriget tvingades Ölvingsson gömma sig för sovjetarmén i en i marken nedgrävd håla, där han beklagligtvis blev mycket sjuk. Under den tyska ockupationen passade familjen på att återvända till Sverige, där Valdemar en tid kom att tjänstgöra i Filadelfiaförsamlingen i Stockholm. Av rädsla för utlämning till Sovjetu-

nionen av den svenska regeringen, estnisk medborgare som han var, något som drabbade många krigsflyktingar, skickades han och hans familj 1949 till Australien som missionärer. Där startade han en församling bland ester utomlands och gav åter ut tidningen Valgus. Valdemar Ölvingsson avled år 1965. Han och hans hustru är begravda i Rockwood, Queensland, Australien.

Ernst Ader (1898–1991, forskare i Estlands andliga historia och predikant i Oleviste-församlingen i Tallinn), beskriver i sin bok "History of the Estonian Religion" Ölvingsson som en tystlåten, fridfull och balanserad man. Eftersom han var den ende personen med teologisk utbildning i rörelsen, var hans ord av stort värde i trosfrågor. Under mötena och diskussionerna var Ölvingssons tal korta men genomtänkta och meningsfulla. Även hans betydelse som andlig författare bör nämnas. Förutom att vara redaktör för tidningen Valgus, gav han ut "Bibeltidningen" under åren 1930–1931, sånghäftet Vöidulaulud (Segersånger), 1935, och sammanställde även en bibelordbok, 1931.

Något om de övriga svenska pingstmissionärerna

Året efter Ölvingssons ankomst till Nuckö, det vill säga 1923, kom flera andra svenska missionärer till Estland. Dessa var Nils Kastberg, Elof Hansson, Oskar Larsson, Bergman (förnamn okänt) och, några år senare, Siiri Andersson. Redan 1925 överlämnade Ölvingsson posten som församlingspredikant i Rickul/Nuckös pingstförsamlingar till Oskar Larsson. Unga män från Rickul kom därefter att skickas till pingstvännernas bibelskola i Stockholm för att utbildas till evangelister bland de estnisktalande i bygden. Valdemar Ölvingsson var under en tid ledaren för denna verksamhet och fick ofta resa mellan många olika verksamhetsorter i Estland, även

utanför svenskbygden. Verksamheten i Rickul sköttes då av Oskar Larsson.

Föddes i Värmland

Enligt genealogiska undersökningar, som Göte Brunberg genomfört, föddes Oskar Larsson den 27 augusti 1892 i Östmarks församling i Värmland som son till Lars Larsson och Brita Maja Eriksdotter. Oskar Larsson gifte sig i september 1922 i Fresta församling i Stockholms län med Anna Ingeborg Johansson. Paret fick sju barn, varav nr 2, sonen Samuel Johannes, och nr 3, dottern Nelly Greta Emilia, var födda i Estland, den 23 juli 1924 respektive den 15 december 1925. Larsson med familj bodde enligt Ethel Lagsten i bönehusets övervåning.

Oskar Larssons vistelse i Rickul blev dock ganska kortvarig. Han lämnade landet under senare delen av 20-talet, sannolikt 1927. Efter återkomsten till Sverige bodde Larsson på många platser i Sverige, från Vilhelmina i norr till Stockholms-trakten i söder. Som yrke anges snickare och timmerman. Han kan dessutom möjligen ha varit deltidsanställd som predikant. Oskar Larsson avled den 26 mars 1971 i Boo församling i Stockholms län.

Enligt Göte Brunberg finns det sannolikt inga foton från Larssons verksamhetstid i Rickul. Göte avsåg däremot, i början av juli 2022, att vidarebefordra ett mejl från 2008 till undertecknad med foton från ett återbesök som Larsson gjorde till Rickul 1934/35. Detta mejl blev dock aldrig avsänt före Götes bortgång.

Oskar Larsson ersattes 1927 av Rickulbon Mattias Nilsson som sedan verkade i församlingen fram till slutet av år 1940. Församlingen kallade då, under ockupationstid, predikanten Herbert Söderholm, se bild 5, som församlingens äldste, vilken hade välsignat och etablerat församlingar på många håll i landet.

Nu arbetade han i sin hemkyrka de sista åren, fram till 1944.

Bild 5. Pingstpredikanten i Rickuls bönehus under 1940-talet Herbert Söderholm, en av de sista före estlandssvenskarnas flykt. Fotografiet är en del av ett större fotografi som tillhandahållits av Ethel Lagesten. Datorkolorering av författaren.

1943-44 flyttade eller flydde de flesta estlandssvenskarna i Rickul till Sverige. Denna migration avslutade "den gamla" verksamheten i hembygdens frikyrkoförsamlingar. Uppgifter om att bönemöten skulle ha hållits fram till en bit in på 1960-talet (se artikel i septembernumret 2022) är intressanta. Vilka var deltagarna i dessa möten? Göran Hoppe har visat att det var ytterst få estlandssvenskar som blev kvar i just Rickul, där gårdarna i stället övertogs av andra folkgrupper, inte minst av så kallade rysslandsester. Svårt att veta, men kanske fanns ändå en och annan kvarvarande estlandssvensk som deltog i pingströrelsens sista möten i *benhuse* vid *Rickul-åe* under 1950- och 60-talen liksom i de övriga av bygdens kvarvarande bönehus. Man kan undra hur deras liv var och vart deras tankar gick efter det att släkt, vänner och grannar tvingats lämnat bygden och framtiden för de kvarvarande var oviss och skrämmande.

Spithamn-Larsos-Jenny har avlidit

Jenny Melin, född Westerman, var äldst av Lydia och Voldemar Westermans fyra barn. Hon föddes 1931 på Larsos-gården, alldeles intill stranden i Spithamnviken. Redan som liten hjälpte hon till på gården; gick med korna till "Träske", plockade och sålde bär, vevade upp båtar och passade småsyskon. En vinter gjorde hon skidor åt sig själv och systemen av en tunna. Alla kände alla i Spithamn och för ett barn var byn som en enda stor familj.

Sedan började kriget; Odensholmsborna fick lämna sin ö, Jenny såg dem komma i överlastade båtar över havet, och en familj flyttade in i Larsos-gården. När ryska armén på Odensholm hade brist på vatten kom de till Spithamn och tog vatten ur Larsos brunn. Senare kom tyskarna, begärde logi i huset. Männen blev inkallade. Voldemar gömde sig liksom många andra i skogen. Det var där han byggde familjens flyktbåt. Inför ryssarnas andra intåg i Estland beslutade föräldrarna att familjen måste fly. Under flera månader levde man som vanligt men samtidigt beredd på att fly varje natt. Rätt väder måste inväntas.

I februari 1944, under militärens vaktombyte på stranden, satte sig Jenny i båten och man styrde rätt norrut över Finska viken. Färjan Bore tog dem vidare till Stockholm. Familjen arbetade några år på Steninge gods men kunde snart köpa eget hus i Helenelund i Sollentuna. Jenny började jobba på kontor i Stockholm och hon köpte en TV, något som gjorde att familjens hus på Bokvägen blev en samlingsplats för kvarterets barn.

Jenny träffade Ove Melin, de gifte sig, byggde hus och fick två barn, Lars och Lena. Tillsammans drev de Paul Melin AB, ett företag som importerade och tillverkade smycken som såldes till NK, PUB och andra affärer i Stockholm och Mellansverige. Jenny skilde sig senare och köpte lägenhet på höjden

Jenny Melin.

ovanför Sollentuna simhall. Där bodde hon resten av sitt liv.

Spithamn var alltid närvarande och "nokasvensk" pratades så fort tillfälle gavs. När järnridån började spricka stod Jenny i frontlinjen att "återerövra" hembygden. Men Spithamn var då präglad av ockupationsmaktens militärbas och bara enstaka hus fanns kvar från förr. Jenny köpte, tillsammans med sina syskon, den lilla gården Moa. Här trängde hela släkten in sig under flera somrar. Man behandlade huset varsamt och Jenny skänkte många av gårdens gamla verktyg och redskap till estlandssvenskarnas museum i Hapsal. Från 1989 och framåt spenderade hon alla somrar i Spithamn. Vid Moa ordnades Spithamn bya-möten. Under hela sommaren kom en strid ström av släktingar och vänner. Jenny hade humor, massor av energi och hittade ofta på upptåg av olika slag.

Trots sjukdomsbeskedet i juli var Jenny kvar hemma och var inte rädd. Under sina sista veckor sa hon: "det är som när vi skulle fly från Estland, jag visste att vi skulle resa till en annan plats, men inte när vi skulle sätta oss i båten". Resan blev av den 11 februari 2023 och nu tror jag att mamma Jenny har träffat sina syskon och föräldrar på andra sidan.

Lars och Lena

Som vår ordförande var Einar 1993 i Birkas för att tala med Ülo Kalm om återlämnningen av mark i Rickul/Nuckö.

En hedersmedlem har lämnat oss

Föreningens första ordförande, Einar Hamberg, har avlidit i en aktningssvärd ålder av 97 år. Einar brann för det estlandssvenska kulturarvet och satsade helhjärtat på att starta föreningen 1992. Han var vår ordförande mellan 1992 och 1995. Men även om han avgick som ordförande hade han mycket kontakt med styrelsen. År 2002 blev han utsedd till hedersmedlem som tack för allt arbete han lagt ner.

Det är tack vare Einar som jag själv idag sitter som ordförande. Jag blev både förvånad och stolt när just han föreslog mig, som inte hade rötter i Estlands svenskbygd utan bara var ingift, som ny ordförande efter Sture Koinberg. Tack Einar för ditt stöd och support under de första åren!

Hans stora, stora intresse var ändå volleyboll. Han var den som var med och startade Svenska volleybollförbundet och han fick äran att bli nummer ett i Svenska Volleybollförbundets Hall of Fame. Det känns väldigt bra att han hann att uppleva det!

Ett stort tack till Einar för allt du har gjort för Rickul/Nuckö Hembygdsförening!

Våra tankar går till hans närmas- te, vi sörjer med er.

Ingegerd Lindström

Utmärkelse av ärkebiskopen

I höstas delades det ut förtjänst- märken samt tackbrev från ärkebiskopen Urmas Viilma till personer och organisationer som haft ett gott samarbete med kyrkan samt de som gjort sig förtjänta av erkännande för något speciellt.

Från vårt område fick Maire Kriis, kyrkvaktmästaren på Rosleps kapell ett tackbrev samt Taimi Pelapson och till vår glädje även Rickul/Nuckö Hembygdsförening!

Vi tackar för att vi har blivit upp- märksammade för vår del av samar- betet med speciellt Nuckö försam- ling och Rosleps kapell!

Vi ser fram emot flera år av sam- arbete.

Till minne av de medlemmar som lämnat oss under 2022

Erling Schönberg, född i Ölbäck, avled den 4 februari i Skarpnäck.

Arthur Peedu, född i Enby, avled den 9 februari i Solna.

Linda Stahlman, född i Gutanäs, avled den 4 maj i Tyresö

Elna Lindbom, född i Ölbäck, avled den 17 juni i Ljungsbro

Maria Grenfeldt, född i Haversved, avled den 18 juni i Årsta

Lennart Åkerblad, född i Norrby, avled den 6 juli i Huddinge

Ingvar Klippberg, född i Höbring, avled den 24 juli i Västerås

Lilian Treiberg, född i Ölbäck, avled den 20 augusti i Bandhagen

Ture Schönberg, född i Ölbäck, avled den 25 juli i Stockholm

Göte Brunberg, född i Roslep, avled den 25 juli i Mälarhöjden

Gunnar Engman, född i Klottorp, avled den 24 augusti i Eskilstuna

Per-Erik Fyhr, född i Göteborg, avled den 31 augusti i Stockholm

Astrid Schönberg, född i Pasklep, avled den 7 september i Skarpnäck

Linnéa Fredén, född Åkerman, i Spithamn, avled den 21 november i Åhus

Lilian Pettersson, f. Blees i Höbring, avled den 7 december i Stockholm

Bertil Besterman, född i Höbring, avled den 22 december i Eskilstuna

Markägare i Estland!

Vi hjälper dig i följande ärenden som till exempel överlåtelse, arvsärende, bygge, försäljning eller köp av fastigheter.

Ordnar högstbjudande på skogs- och åkermark.

Vänligen kontakta oss:

Katrin Schönberg

katrin@jussuecanum.ee

+372 55 24842

Postadress: Jus Suecanum OÜ

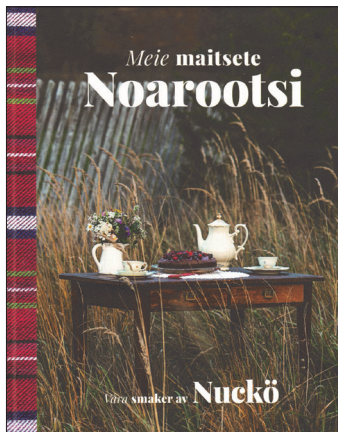
Nurme 2, 90501 Haapsalu, Estland

NY BOK

"Våra smaker i Nuckö"

Boken har sammanställts av MTÜ Einbi Külaselts och innehåller recept och beskrivningar av alla byar i Nuckö delkommun.

Recepten är gamla estlandssvenska recept med en modern touch. Varje by har en beskrivning samt ett recept.

Boken är trevlig att bläddra i och läsa de korta beskrivningarna av varje by. Den är proffsigt gjord och med vackra bilder.

Pris: 250 kr + porto.

Beställning till majagranbergs@hotmail.com eller tfn 070-798 38 69

OBS! Vi har endast ett begränsat antal böcker!

 TALLINK SILJA LINE

Färjetrafik Stockholm-Tallinn

För aktuella tider se Tallinks hemsida

(Observera att färjan endast går varannan dag.)

Bokning (för medlemsrabatt):

Tfn 08-22 21 40

Avtalsnumret, som hittas i inloggat läge på föreningens hemsida, skall anges.

För biljettpriser och annan information, se
www.tallinksilja.com/sv

Färjelinjen Kapellskär – Paldiski

DFDS Seaways trafikerar färjelinjen mellan Kapellskär och Paldiski.

Avgångstider från Kapellskär:

Måndag-tisdag	kl 09.30
ankomst Paldiski	kl 20.00
Onsdag-fredag	kl 21.00
ankomst Paldiski	kl 08.00
Söndag	kl 09.30
ankomst Paldiski	kl 20.00

Avgångstider från Paldiski:

Måndag-tisdag	kl 22.00
ankomst Kapellskär	kl 7.30
Torsdag-fredag	kl 10.30
ankomst Kapellskär	kl 19.00
Lördag-söndag	kl 22.00
ankomst Kapellskär	kl 7.30

Bokningsavgift: per telefon 150 kronor,
bokning on line 0 kronor.

Boka med e-post pax@dfds.com, eller på
www.dfdsseaways.se. Telefonbokning,
tfn 0454-33680 mån-fred 8-16.30

Föreningen har ingen rabatt på resa detta år.

ROOSTA STUGBY – HELT FÖRYNGRAD!

Roosta Stugby bjuder Er verklig hemkänsla! Bland våra 32 stugor av varierande storlek kan Ni hitta den som passar just Er och är i bruk året om. Inför kommande sommar har Roosta genomgått en förnygringskur och här väntar Er fräscha, bekväma stugor med hög standard. Dessutom erbjuder Roosta mängder av möjligheter till en aktiv vistelse. Kom ensam, med familjen eller med hela släkten. Vi kan betjäna upp till 300 gäster.

Hjärtligt välkomna!

**20% rabatt för medlemmar i Rickul/Nuckö
Hembygdsförening!**

Roosta Stugby

Elbiku, Noarootsi vald, Läänemaa
Telefon +372 472 5190
Mobil +372 525 6699
roosta@roosta.ee
www.roosta.ee/sv

ROOSTA
Holiday Village